

22. august 2017

Nasjonale mål og retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige artikler

Åpenhet om resultater er et av forskningens idealer. Åpen tilgang sikrer bedre kunnskapsutvikling og mer bruk av kunnskap gjennom at både forskersamfunnet i sin helhet, profesjonelle brukere i arbeids- og næringsliv og allmenheten får del i resultatene fra forskning. Resultater av offentlig finansiert forskning bør derfor være allment tilgjengelig.

Større åpenhet i forskningen er også et viktig ledd i arbeidet med å forbedre praksis for å vurdere forskning, jf. The San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA). Erklæringen inneholder et sett av anbefalinger om god praksis for kvalitetsvurderinger, med en gjennomgående oppfordring om at ikke tidsskriftenes innflytelsesfaktor legges til grunn for prosjektfinansiering, ansettelses eller opprykk, men vurderinger av de enkelte forskningsarbeidenes faktiske kvalitet.

Vitenskapelig publisering er internasjonal. Derfor bør norske mål for åpen tilgang til vitenskapelige artikler skrevet av norske forskere sees i forhold til målene i andre land og i internasjonale organer, ikke minst EU, som i mai 2016 vedtok rådskonklusjoner med målsettinger om full åpen tilgang innen 2020.¹

Regjeringens mål er at innen 2024 skal alle norske vitenskapelige artikler finansiert av offentlige midler være åpent tilgjengelige. Norge skal være en pådriver for at alle vitenskapelige artikler finansiert av offentlige midler skal gjøres åpent tilgjengelig fra publiseringstidspunktet. For å nå målet om full åpen tilgang må både forskere, fagmiljøer, forskningsinstitusjoner, forskningsfinansierende institusjoner og myndigheter bidra. Fagmiljøene forventes særlig å bidra gjennom sine nasjonale og internasjonale nettverk for å fremme åpen vitenskapelig publisering og for å vende viktige tidsskrifter på sine fagfelter fra å være lukket til å bli åpne.

¹ «Council conclusions on the transition towards an Open Science system», Rådet for Den europeiske union, 27. mai 2016, dokument 9526/16

Regjeringens fastsetter følgende nasjonale retningslinjer for å bidra til at alle aktørene arbeider mot samme mål, med tilhørende tiltak som støtter opp under arbeidet:²

1. Vitenskapelige artikler fra offentlig finansiert forskning skal gjøres åpent tilgjengelige. Forskere skal undersøke mulighetene for å publisere sine artikler i åpne tidsskrifter og velge åpne tidsskrifter der det er faglig forsvarlig. Kun i unntakstilfeller kan artikler basert på offentlig finansiering publiseres i tidsskrifter som ikke tillater tilgjengeliggjøring i vitenarkiv.
2. Alle vitenskapelige artikler basert på offentlig finansiert forskning skal deponeres i et egnet vitenarkiv senest ved publiseringstidspunktet, uavhengig av publiseringskanal og uavhengig av når det er mulig å gjøre dem åpent tilgjengelige.
3. Institusjoner og konsortier som forhandler avtaler med forlag skal sørge for at avtalene fremmer åpen tilgang uten økte totalkostnader, og at det er åpenhet om avtalenes betingelser.
4. Institusjoner som finansierer forskningsprosjekter, skal bidra til å dekke kostnader til åpen publisering. For forskningsutførende institusjoner vil kostnader til åpen publisering inngå i budsjettene for forskningsaktivitet på linje med kostnader til annen nødvendig virksomhet. Forskere og forskningsutførende institusjoner oppfordres til å bidra i arbeidet for å fremme publiseringstjenester av god kvalitet og til riktig pris gjennom sine interesseorganer og internasjonale nettverk.

Tiltak:

For å bidra til at målene nås, vil regjeringen:³

1. forbedre funksjonaliteten for deponering av artikler via Cristin.
2. utrede hvordan et nasjonalt vitenarkiv skal realiseres.
3. kreve deponering i vitenarkiv lokalt eller nasjonalt som en forutsetning for at artiklene skal telle i den resultatbaserte finansieringen. Kravet forutsetter at vitenarkiv og annen nødvendig infrastruktur for deponering er tilgjengelig for alle forskningsinstitusjonene.
4. bidra til videreutvikling av nye og bærekraftige modeller for finansiering av åpen publisering nasjonalt og internasjonalt.
5. utvikle indikatorer og statistikk for åpen tilgang.

² Retningslinjene gjelder for offentlig finansiert forskning og for offentlige aktører. Private organisasjoner som finansierer og utfører forskning, oppfordres til også å følge retningslinjene.

³ Tiltak som krever økte budsjettammer, vil bli fremmet i årlige budsjettprosesser.

